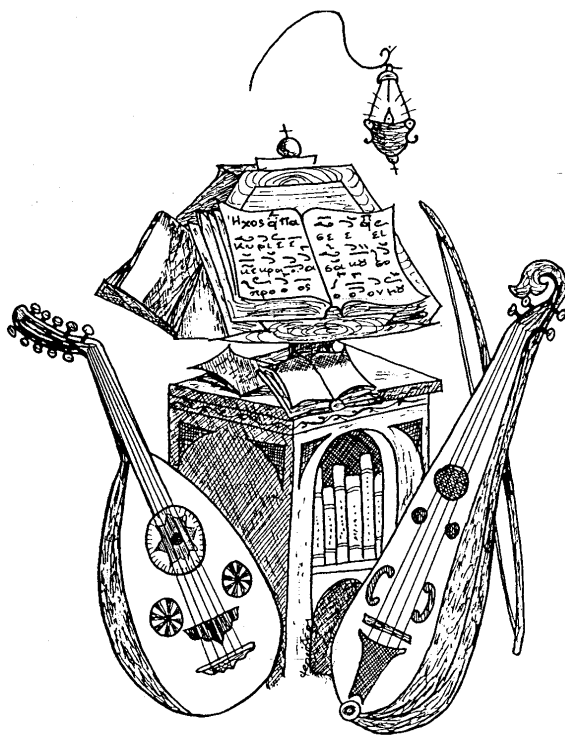

Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ
ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

«Λεῖδω ξυνετοῖσι,
θύρας δ' ἐπὶθεσθε
βεβηλοῖ»
(Ορφικόν)

«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»

ΕΤΟΣ Α' - ΤΕΥΧΟΣ Αριθμ. 21
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΡΤΙΟΣ 2010

ΤΑΧ. Δ/ΝΣΗ Η ΕΔΡΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ:
ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ 19 Τ.Κ. 25100
ΑΙΓΙΟ

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ
ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΜΟΥΣΙΚΗΣ
«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»**

ΚΩΔ. 7587

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

- 1. Ακρίδας Θεόδωρος**, Πρόεδρος
Αιτωλικού 101, Μεσολόγγι 30200
Τηλ. 26310-28383 ή 24742
- 2. Γκοτσόπουλος Ανδρέας**
Α΄ Αντιπρόεδρος
Δοϊράνης 16, Χολαργός 15562
Τηλ. 210-6577027, κιν. 6979976423
- 3. Θεοδωρακόπουλος Φώτης**
Β΄ Αντιπρόεδρος
Αγ. Ιωάννου 19, Αίγιο 25100
- 4. Γιάννου Νικόλαος**, Γ. Γραμματέας
Μυκηναϊκών τάφων 24, Σπάτα 19004
Τηλ. 6937417401
- 5. Κατσιφής Βασίλειος**,
Ειδ.Γραμματέας, Λ. Κατσώνη 28-30,
Δάφνη 17236 Τηλ. 210-9707808
- 6. Σαλάτας Σπυρίδων**, Ταμίας
Ανοιξέως 35, Καματερό 13451
Τηλ. 210-2313092
- 7. Καμπίτσης Δημήτριος** Μέλος
Αρκαδίου 20, Κάτω Χαλάνδρι 15231
Τηλ. 210-6740335
- 8. Τσιντζίφα Βαρβάρα**, Μέλος
Αλαμάνας 7, Βούλα Αττικής 16673
Τηλ. 6945509444
- 9. Κοτρώτσος Παναγιώτης**, Μέλος
Παυσανία 1, Ναύπακτος 30300
Τηλ. 6977577734

ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- 1. Χατζηχρόνογλου Γεώργιος**,
Αναλήψεως 51, Βριλλήσια 15235
Τηλ. 210-8030259
- 2. Κότσικας Δημήτριος**
Σώσσου 29, Βύρωνας 16233
Τηλ. 210-7600421
- 3. Σιώλος Γρηγόριος**
Δ. Υψηλάντου 6 Καλλιθέα 16777

**Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ
ΕΝΩΣΗΣ ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ ΤΗΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»**

Αγ. Ιωάννου 19, ΤΚ 25100 Αίγιο.
Τηλ. 26910-29842 FAX: 26910-23492

ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΤΗΣ ΓΝΗΣΙΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΚΛΟΤΗΣ – ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Και υπεύθυνος κατά Νόμον
Θεόδωρος Ακρίδας
Πρόεδρος της Π.Ε.Π.Ε.Μ.
«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- 1. Θεόδωρος Ακρίδας**
Πρωτοψάλτης – Μουσικολόγος –
Συγγραφέας.
- 2. Βασίλειος Κατσιφής**
Άρχων Μουσικοδ/λος - Πρωτοψάλτης-
Συγγραφέας.
- 3. Θεοδωρακόπουλος Φώτης**,
Πρωτοψάλτης-Χοράρχης.
- 4. Γιάννου Νικόλαος**,
Καθηγητής Μουσικής-Πρωτοψάλτης.

ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Χρήστος Παπαδημητρίου, Δικηγόρος,
Χαρ. Τρικούπη 37,
Μεσολόγγι 30200
Τηλ. 26310-22838

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Φώτης Θεοδωρακόπουλος
Πρωτοψάλτης-Χοράρχης
Αγ. Ιωάννου 19, Αίγιο 25100
Τηλ. 26910-29842 FAX. 26910-23492

Ηλεκτρονική Διεύθυνση:
www.myriphoon.gr

Η «Πανελλήνια Ένωση Προασπιστών της Εθνικής Μουσικής» «Οι Υπέρμαχοι» έλαβε την από 15-1-2010 επιστολήν της Αυτού Μακαριότητος του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος εις απάντησιν του από 2-12-2009 «Υπομνήματος – Έκκλησης», το οποίο είχαν απευθύνει οι «Υπέρμαχοι» προς Αυτόν, (ίδετε τεύχ. με αριθμ. 20 Οκτωβρίου – Δεκεμβρίου 2009).

Η επιστολή αυτή, για την οποία οι «Υπέρμαχοι» εκφράζουν τις θερμές ευχαριστίες των, (η οποία δημοσιεύεται ακολούθως) περιέχει μία (περαιτέρω) **διακήρυξη** και μία **παραίνεση**.

Τουτέστι κατ' αρχάς **διακηρύσσεται**, δια μίαν εισέτι φορά, ότι η Ελλαδική Ορθόδοξος Εκκλησία **«ακολουθεί και διατηρεί πιστώς την Εκκλησιαστική Βυζαντινή μουσική παράδοση και μεθοδολογία των τριών Διδασκάλων της εν Κωνσταντινουπόλει Επιτροπής του 1814»** όπως είχε διακηρύξει και η Διαρκής Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος με την ιστορικήν απόφασίν της με ημερομηνία 5-2-2003.

Κατά δεύτερον απευθύνει **παραίνεση** όπως «αποφεύγονται οι παντός είδους και μορφής ψαλτικές ακρότητες εν τη Ορθοδόξω λατρεία». Αυτονοήτως μέτρον προς αποφυγή των «ψαλτικών μουσικών ακροτήτων» αποτελεί η απ' αιώνων **«εκκλησιαστική βυζαντινή μουσική παράδοση»** όπως αυτή μετελαμπαδεύθη από τους τρεις κορυφαίους Εκκλησιαστικούς άνδρες, Χρυσάνθον τον Μητροπολίτην Μαδύτων, Γρηγόριον Πρωτοψάλτην και Χουρμούζιον Χαρτοφύλακα, την οποία εξέφραζον πιστώς και οι μεγάλοι υμνογράφοι της Εκκλησίας και υπηρέτησαν ιεροπρεπώς οι κορυφαίοι Μαϊστορες, πρωτοψάλτες και λαμπαδάριοι, στις εκκλησιαστικές εκδηλώσεις και ακολουθίες της θείας λατρείας.

Οι ως άνω διακηρύξεις και παραινήσεις της Αυτού Μακαριότητος **«αποτελούσαν αείποτε και αποτελούν, μεταξύ άλλων, μέρος των διακηρυγμένων αρχών»** των

«Υπέρμαχων». Οι έχοντες ὠτα ἀκούειν ἀκουέτωσαν καὶ οἱ
«νοοῦντες νοεῖτωσαν».

----- . -----

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΘΑΛΛΑΔΟΣ
κ.κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ του Β'**

Αρθμ. Πρωτ./Χ/ΕΞ. 0238 /2010 Ἐν Ἀθήναις τῇ 15^ῃ Ἰανουαρίου 2010

Ἀξιότιμον
κ. Θεόδωρον Ἀκρίδαν
Πρόεδρον Πανελληνίου Ἑνώσεως
Προασπιστῶν τῆς Ἑθνικῆς Μουσικῆς
«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»
Ἀγ. Ἰωάννου 19
25100 ΑΙΓΙΟΝ

Ἀξιότιμε κ. Πρόεδρε,

Ἐλαβον τὸ Ὑπόμνημα - Ἑκκληση με περιεχόμενον τὸ
ἐν γένει ζήτημα τῆς ὀρθῆς ἐκφράσεως τῆς Ἑλληνικῆς
Ἑκκλησιαστικῆς – Βυζαντινῆς Μουσικῆς καὶ τὴν κατ' ἄλλην
μέθοδον καὶ πρακτικὴν διαμόρφωσιν αὐτῆς, ὡς γράφετε,
καὶ σὰς εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ τοῦ
κειμένου σας πρὸς τὴν ταπεινότητά μου.

Ὡς εἶναι ἤδη γνωστόν, ἡ ψαλτικὴ μουσικὴ τέχνη καὶ
δὴ τὸ «Ἀναλόγιον» εἰς τοὺς Ἱερούς Ναοὺς μας δεν ἔχει
σκοπὸν τοὺς ποικίλους ἐντυπωσιασμοὺς ἢ τὰς διαφόρους
ὑπερβολὰς καὶ δὲν θα πρέπει νὰ υἱοθετεῖται τὸ δόγμα «ἡ
τέχνη γιὰ τὴν τέχνη», ἀλλὰ ὁ ψάλλων καὶ διακονῶν νὰ
συντελεῖ ἱεροπρεπῶς στὴν κατάνυξη καὶ βοήθεια τῶν
πιστῶν διὰ περισσοτέραν προσευχὴν καὶ πνευματικὴν ἀνά-
τασιν. Διὰ τοῦτο καὶ πρέπει νὰ ἀποφεύγονται οἱ παντός
εἶδους καὶ μορφῆς ψαλτικὲς μουσικὲς ἀκρότητες ἐν τῇ
ὀρθοδόξῳ λατρείᾳ.

Είδικότερον ἢ Ἑλλαδική Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀκολουθεῖ καὶ διατηρεῖ πιστῶς τὴν ἐκκλησιαστικὴ βυζαντινὴ μουσικὴ παράδοση καὶ μεθοδολογία τῶν τριῶν Διδασκάλων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐπιτροπῆς τοῦ 1814 τῶν Χρυσάνθου Μητροπολίτου Μαδύτων, Γρηγορίου Πρωτοψάλτου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, ὡς καὶ τὸ Ἐγκύκλιον Σημεῖωμα τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς 11^{ης} Μαΐου 2005 ἀναφέρει σαφῶς.

Σᾶς εὖχομαι αἴσιον καὶ εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸ Νέον Ἔτος 2010.

Μετ' εὐχῶν διαπύρων
Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώλυμος.

----- . -----

Σποραδικές πληροφορίες για τους ψάλτες στα πρώτα χρόνια του χριστιανισμού.

π. Αθανασίου Σιαμάκη

Ο ὅρος ψάλτης εἶναι παλιός καὶ βγήκε ἀπὸ το ῥήμα ψάω (= ψαυῶ ελαφρῶς, τρίβω, ψηλαφῶ τις χορδές κιθάρας ἢ ἄλλου εγχόρδου οργάνου). Καὶ ψάλτης στὴν κυριολεξία σημαίνει κιθαριστής. Στὴ χριστιανικὴ περίοδο διατηρήθηκε ὁ ὅρος μέχρι καὶ σήμερα καὶ σημαίνει τὸν καταρτισμένο μουσικῶς ἄνδρα ποὺ ψάλλει φωνητικῶς κατὰ τὴν τέλεση τῆς θείας λειτουργίας ἢ ἄλλων ακολουθιῶν τῆς ἐκκλησίας, τὸν γνωστό σήμερα ψάλτη. Ἡ ἀρχαία ἐκκλησία κατέτασσε τοὺς ψάλτες στὸν κατώτερο κλήρο. Σήμερα λίγοι εἶναι οἱ ψάλτες με χειροθεσία ἐπισκόπου. Οἱ πιο πολλοὶ ψάλλουν κατ' οἰκονομίαν.

Ἡ τάξη τῶν ψαλτῶν προέκυψε μέσα ἀπὸ το χώρο τῆς λατρείας τῆς ἐκκλησίας. Ἡ πορεία τῆς ψαλμωδίας υπῆρξε παράλληλη με ἐκείνην τῆς ἐκκλησίας, ποὺ ἀπὸ ἀπλή καὶ ἀναδιοργάνωτη, ἐγίνε οργανωμένη καὶ συστηματοποιημένη. Καὶ οἱ ψαλμωδίες ἀπὸ ἀπλές καὶ ἀνεπιτήδευτες με τὸν καιρὸ πήραν ἐντεχνότερη καὶ πολυπλοκότερη μορφή.

Πρώτη μνεία του όρου ψάλτης γίνεται από την τοπική σύνοδο της Λαοδικείας της Φρυγίας (364). Οι ψάλτες εννοείται εμφανίστηκαν νωρίτερα από αυτήν. Ακόμη πιο νωρίς οι πιστοί έψαλλαν όλοι μαζί, πράγμα που εξασφάλιζε την αμεσότερη και αληθινότερη συμμετοχή τους στα τελούμενα.

Η ψαλμωδία συναντάται ήδη στην Καινή Διαθήκη. Ο Κύριος και οι δώδεκα στο τελευταίο δείπνο «υμνήσαντες εξήλθον εις το Όρος των Ελαιών» (Μθ 26,30 Μρ 14,26). Ο απόστολος Παύλος συνιστά στους πιστούς της Εφέσου και των Κολοσσών να λαλούν «εαυτοίς ψαλμοίς και ύμνοις και ωδαίς πνευματαίς, άδοντες και ψάλλοντες εν τη καρδιά αυτών τω Κυρίω» (Εφ 5,19 Κλ 3,16). Ο Ιάκωβος συνιστά το «ψαλλέτω» (5,13) στον κάθε πιστό, όταν διακατέχεται από ένθεη ευθυμία και δοξολογική διάθεση. Η Αποκάλυψη εμφανίζει τους πρεσβύτερους να ψάλλουν στον Κύριο ενώπιον του θρόνου «ωδὴν καινήν» (5,9 14,3).

Στα μεσοαποστολικά χρόνια ο Τερτυλλιανός (160) σημειώνει ότι ο κάθε χριστιανός που παρακαθόταν στα κοινά τραπέζια, που συνδέονταν με την ευχαριστιακή πράξη, όφειλε να αναπέμψει ύμνο στο Θεό αυτοσχέδιο ή ειλημμένο μέσα από την Αγία Γραφή κατά την προτίμησή του (Apologeticus 39). Στα χρόνια των διωγμών οι συνθήκες δεν ευνόησαν την ψαλμωδία. Η θεία λειτουργία τελούνταν μυστικά και απρόκλητα στους ευκτήριους οίκους ή στις κατακόμβες και η ψαλμωδία γινόταν από όλους τους προσευχομένους με πραεία φωνή.

Παρόλη την κατανυκτικότητα της από κοινού ψαλμωδίας, η άγνοια αναγνώσεως και η έλλειψη διφθέρας από τους πολλούς, γινόταν πρόξενος συχνών παραφωνιών. Προς αποφυγήν αυτών επεκράτησε ο εμπειρότερος να προεξάρχει και οι πολλοί να ακολουθούν υποψάλλοντας. Έτσι προήλθαν οι γνωστοί ψαλτικοί και υμνολογικοί όροι *υπόψαλμα, υπακοή, υπήχησις, εφύμνιον, ακροτελεύτειον, κ.α.*

Ο Ευσέβιος (265 – 340) ακολουθώντας τον Φίλωνα μαρτυρεί «καθώς ο ένας έψαλλε με ρυθμό και σεμνότητα, οι υπόλοιποι άκουγαν με ησυχία και έψαλλαν σιγανά τα ακροτελεύτεια των ύμνων» (Εκ. Ιστ. 2,19). Στις Αποστολικές Διδαχές αναγράφεται «Κάποιος άλλος (ο προεξάρχων στην ψαλμωδία) ανεβαίνει στο μέσον δηλαδή στον άμβωνα για να ψάλλει τους Ψαλμούς του Δαυΐδ και ο λαός να ψάλλει σιγανά τα ακροστίχια» (2,571 PG 1,728).

Οι πληροφορίες για το ότι ο λαός ακολουθούσε τον προεξάρχοντα, που σε έκτακτες περιστάσεις μπορούσε να είναι ο ίδιος ο επίσκοπος ή κάποιος ιερέυς ή διάκονος επιβεβαιώνονται και από τον Αθανάσιο Αλεξανδρείας (295 – 373), ο οποίος σε μια φονική επίθεση του στρατηγού Συριανού εναντίον των Χριστιανών που τελούσαν αγρυπνία στην Αλεξάνδρεια, σαν ψύχραιμος κυβερνήτης της εκκλησίας στάθηκε στο θρόνο και προέτρεπε το διάκονο να διαβάζει τον 135 Ψαλμό, το δε λαό να απαντά· «ότι εις τον αιώνα το έλεος αυτού. Αλληλούια» (Περί των διαβαλλόντων την εν τω διωγμώ Φυγήν αυτού, 24· ΕΠΕ 8,383).

Τέλος ο ιστορικός Σωζόμενος (Ε' αι.) λίγο αργότερα αναφέρει στην Ιστορία του ότι στο ψάλσιμο προεξήρχαν από τους άλλους αυτοί που ήξεραν να ψάλλουν με ακρίβεια και το πλήθος ακολουθούσε σιγανά χωρίς να προκαλείται χασμωδία. Από τις πιο πάνω μαρτυρίες είναι σαφές ότι νωρίς την ευθύνη της ψαλμωδίας ανέλαβε ο ψάλτης με το λαό να τον ακολουθεί σε στερεότυπες και επαναλαμβανόμενες φράσεις των ύμνων.

Η θέση των ψαλτών, σύμφωνα με την προαναφερθείσα μαρτυρία των Αποστολικών Διδαχών, ήταν ο άμβων, που βρισκόταν υπερυψωμένος στο κέντρο του ναού. Η επικράτηση αργότερα της εκτελέσεως της ψαλμωδίας από δύο χορούς (αντιφωνίας) και η απομάκρυνση του άμβωνος από το μέσον του ναού περιόρισε και παγίωσε τη θέση των ψαλτών στα αναλόγια νοτίως και βορείως του ναού, τα οποία συνυπήρχαν με τον άμβωνα.

Την εξέχουσα και ηγετική θέση του ψάλτου εποφθαλμιούσαν συστηματικά διάφοροι αιρετικοί, και επεδίωκαν να την ελέγχουν, προφανώς για να εισάγουν δικούς τους ύμνους και παράλληλα να προσεταιρίζονται το λαό και τον κατευθύνουν προς την αίρεση. Η πονηρή επιδίωξη περιήλθε στην αντίληψη της εκκλησίας, η οποία στη σύνοδο της Λαοδικείας απέκλεισε τους αιρετικούς και όρισε: *«Αυτοί που έρχονται στην εκκλησία για να ψάλλουν θέλουμε ούτε άτακτες φωνές να βγάζουν, κραυγάζοντας και εκβιάζοντας τη φυσική τους ικανότητα, ούτε να ψάλλουν ύμνους με δική τους επιλογή, πέρα από τους ύμνους που έχουν ορίσει οι αρμόδιοι και οικείοι της εκκλησίας. Αλλά με πολλή προσοχή και κατάνυξη να προσφέρουν τις ψαλμωδίες τους στο Θεό, που βλέπει όλα τα κρυφά»*.

----- . -----

Η ΘΕΣΠΕΣΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
ΩΣ ΠΑΤΡΟΠΑΡΑΔΟΤΗ ΕΠΙΤΑΓΗ ΚΑΙ ΙΕΡΟ ΧΡΕΟΣ
Κωνσταντίνου Γ. Ηλιάδη, Θεολόγου – Πρωτοψάλτου

Αποτελεί αναντίρρητη αλήθεια ότι η Βυζαντινή Εκκλησιαστική μουσική ανάγει την αρχή της εις την Αρχαία Ελληνική μουσική, της οποίας είναι «γνήσια θυγάτηρ και διάδοχος».

Κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί εδώ ότι οι Αρχαίοι Έλληνες λέγοντες τον όρο «μουσική» εννοούσαν το σύνολο των πνευματικών και διανοητικών επιδόσεων εις τις καλές τέχνες και τα γράμματα. Τον όρο δε «μουσική» με την έννοια της τέχνης των ήχων ονόμαζαν με τον όρο «Αρμονική» και εννοούσαν ότι εννοούμε εμείς σήμερα όταν χρησιμοποιούμε την λέξη «Μελωδία», η οποία «σε μια πιο γενική σημασία σήμαινε μουσική».

Τί είναι όμως μουσική; Υπάρχουν βεβαίως πολλοί ορισμοί. Ας μας επιτραπεί να προτιμήσουμε εκείνον του επιφανούς μουσικογράφου Αριστείδη Κοϊντιλιανού (Β' ή Γ'

μ.Χ. αι.), ο οποίος λέγει: «*Μουσική ἐστὶν ἐπιστήμη μέλους καὶ τῶν περὶ μέλος συμβαινόντων*».

Εἶναι γεγονός ἀδιαμφισβήτητο ὅτι οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἦταν ἐκεῖνοι που «ἀνήγαγαν τὴν μουσικὴν σε ἐπιστήμην». Ὁ μέγας Μαθηματικὸς καὶ Φιλόσοφος Πυθαγόρας (570-496 π.χ) ὄχι μόνον ἀσχολήθηκε με τὴν μουσικὴν, ἀλλὰ υπῆρξε καὶ ὁ ἀρχηγέτης ἐκείνων, που ἀσχολήθηκαν με τὴν θεωρίαν τῆς μουσικῆς καὶ «τὴν φιλοσοφικότερην ἐρευνὰν τῆς». Αὐτὸς διήρξε τὸ δεκαπεντάχορδο σύστημα σε πέντε τετράχορδα: τῶν Ὑπατῶν, Μέσων, Συνημμένων, Διεzeugμένων καὶ Ὑπερβολαίων καὶ προσέθεσε τὸν φθόγγο, ὁποῖος «ἀπεκλήθη» «Προσλαβόμενος».

Κατὰ τὸν ἐγκριτὸν ἱεροψάλτη καὶ θεωρητικὸν τῆς μουσικῆς μας Μισαήλ Μισαηλίδην, «ἀπειρα εἶναι τὰ σημεῖα, με ἐλληνικά γράμματα», που εὐρίσκονται εἰς τοὺς ἤχους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας μουσικῆς, ὅπως «τεταρτημόρια, ἡμιτόνια, υφέσεις, διέσεις, διατεσσάρων, διαπέντε, διαπασών, τόνοι, ἡμιτόνια, συστήματα, γέννη διατονικά, χρωματικά κ.λ.π., πάντα Ἑλληνικά καὶ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Πυθαγόρου ἔχοντα». Εἶναι σημεῖα τῆς μονοφωνικῆς μουσικῆς, ἡ ὁποία ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα καὶ μέσω τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων καὶ μέχρι σήμερον παρέμεινε εἰς τὴν οὐσίαν τῆς μία καὶ ἡ αὐτή, χωρὶς ἀλλοιώσεις καὶ παραφθορές.

Εἶναι ἡ μουσικὴ που ἀνυψώνει τὴν ἐννοίαν τοῦ λόγου, καθιστώντας τὸν μεγαλοπρεπέστερον. Εἶναι τὸ ἐγκαλῶπισμα τοῦ χοροῦ τῶν Ἀγίων Πατέρων, οἱ ὁποῖοι «κατέλιπον φήμην» ἐξόχων Ὑμνογράφων καὶ κορυφαίων Μελωδῶν. Εἶναι, τέλος, ἡ ἱερὰ μελωδία, τὴν ὁποία ἐκεῖνοι καθιέρωσαν καὶ «δια τῆς τιμίας γλώσσης τῶν ἐκελάδησαν». Δια τοῦτο καὶ ἡ Ἐκκλησία μας, φύλαξ καὶ φρουρὸς αὐτῆς τῆς μονοφωνικῆς μουσικῆς, κατεδίκασε τὸ «χαῦνον καὶ θυμελικόν – θεατρικόν ἦθος» μελωδίας. «**Ψάλλε μετὰ συνέσεως θείας καὶ ευλαβούς κατανύξεως**», ἦταν ἡ προσταγή τῆς πρὸς τοὺς ψαλμωδοὺς.

Ἐπειτα δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι ἡ ἐλληνικὴ μονοφωνικὴ μουσικὴ συμπορεύεται με τὴν Ἑλληνικὴν

γλώσσα και αποτελεί το δεύτερο σκέλος του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού της σοφίας και παιδείσεως. Η ελληνική γλώσσα, όπως είναι γνωστό, εξέφρασε «μορφολογικώς» τα δόγματα της Ορθοδόξου Χριστιανικής πίστεως, η δε Ορθοδοξία δανείστηκε τον πλούτο «των όρων και στοχασμών της Ελληνικής σοφίας». Η ελληνική μονοφωνική μουσική είναι εκείνη που «έντυσε» μελωδικά την αριστουργηματική ελληνική εκκλησιαστική μας ποίηση, με τον πλούτο των διαστημάτων της και τα «θειοτάτου γλυκασμού» μελικά της σήματα

Η ΦΙΛΟΣΕΜΝΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΗ ΙΕΡΑ ΨΑΛΜΩΔΙΑ.

Είναι γεγονός ότι τα μουσικά στοιχεία που υιοθέτησε η Ορθόδοξη Χριστιανική Εκκλησία εις το διάβα των αιώνων, δεν ήταν ούτε ξενότροπα ούτε οθνεΐα (= αλλογενή), αλλά ελληνικά, σύμφωνα πάντοτε προς το γράμμα και το πνεύμα της Ελληνικής Εκκλησιαστικής ποιήσεως.

Αυτή λοιπόν η μουσική, η οποία εξελίχθηκε υπο «την άγρυπνον βεβαίως παρακολούθησιν της Εκκλησίας», έγινε η μουσική της λατρευτικής μας προσευχής, «μακράν θεατρικών και λοιπών εξωεκκλησιαστικών εξάρσεων». Είναι η μεγαλόπνοος ψαλμωδική τέχνη που θέλγει την ακοή, κατανύσει την ψυχή, την εξαγνίζει και την χειραγωγεί εις τον «μυστικόν παράδεισον».

Η τέχνη αυτή με το «απέριττον και κατανυκτικόν ύφος» έφθασε μέχρι τις ημέρες μας «χάρις εις την φωνητικήν παράδοσιν». Διότι όπως απεφάνθη η Πατριαρχική του 1881 Μουσική Επιτροπή «η ισχύς της παραδόσεως διετήρησεν αγνήν και αδιάφθορον την ουσίαν του ιερού μέλους». Το μόνο δε μέσον δια να διασωθεί και να μη καταρεύσει η ιερά μουσική είναι, κατά την αυτή πάντοτε Επιτροπή, «η παγίωσις και συντήρησις της παραδόσεως ταύτης».

Την παράδοση αυτήν επιθυμούσα να διαφυλάξει αδιάφθορη η Εκκλησία, απεδοκίμασε, κατά καιρούς, «τας εκλύτους, ανειμμένας και ψυχοφθόρους μελωδίας» (= μελωδίες εξαχρειωμένες που εξασθενίζουν την ψυχή και την

οδηγούν εις την καταστροφή). Και τούτο διότι η «κατά παράδοσιν ιερά μουσική» φέρει την σφραγίδα της αγιότητας και μουσουργικότητας του «λαμπεροτέρου των Βυζαντινών Υμνογράφων Ρωμανού του Μελωδού, του διακριθέντος επί παιδεία ευρετού της ποιήσεως των Κανόνων Ανδρέου του Κρήτης, του πολυσυνθέτου μελωδού και υμνωδού της Βυζαντινής Εκκλησιαστικής μουσικής Ιωάννου του Δαμασκηνού, του γλυκυφθόγγου ψαλμωδού Ιωάννου του Κουκουζέλους» και μεγάλου πλήθους μελιρρύτων μελωδών που απετέλεσαν «τον χαριτόπνουν και ευώδη μουσικόν παράδεισον της Ορθοδόξου Εκκλησίας».

Και βεβαίως η Εκκλησία από των πρώτων χριστιανικών αιώνων ενδιεφέρθη δια την ιερά ψαλμωδία, αφού, κατά τον Ουρανοφάντορα Μ. Βασίλειον, *«ή ψαλμωδία μαλάσει τῆς ψυχῆς το θυμούμενον, το δε ακόλαστον σωφρονίζει· καὶ τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν, τὴν ἀγάπην ἢ ψαλμωδία παρέχεται»* (= η ψαλμωδία μαλακώνει τα ισχυρά πάθη της ψυχῆς και εκείνον που είναι έκδοτος σε ηδονές και απολαύσεις τον συνετίζει και παρέχει το πολύ μεγάλο αγαθό, την Αγάπη). Αλλά και κατά τον Χρυσορρήμονα Ιωάννη: *«Ἡ ψαλμωδία τὴν ψυχὴν ἐκκαθαίρει καὶ μετάρσιον ποιεῖ τὸν λογισμόν καὶ σεμνόν ποιεῖ τὸν ψάλλοντα· ἔχει γάρ τό ἄδειν ἡδονὴν μετὰ τῆς ὠφελείας»* (= η ψαλμωδία καθαρίζει την ψυχή από τα πάθη και υψώνει τους λογισμούς του ανθρώπου· σώφρονα δε κάμνει εκείνον που ψάλλει, διότι η ψαλμωδία επιφέρει ευχαρίστηση αλλά και ωφέλεια ψυχική). Αρκεί βεβαίως η ψαλμωδία να είναι φιλόσεμνη, σοβαρά και κατανυκτική.

----- . -----

**ΟΙ ΞΕΝΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΛΟΓΟΤΥΠΟ, ΣΤΑ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ.**

Σόλωνος Ι. Χατζησολωμού

Μετά την Άλωση της Κων/πολης από τους Τούρκους, το 1453, εξακολουθεί ασφαλώς να υφίσταται η επίδραση

από την Αραβοπερσική μουσική και τη μουσική των Οθωμανών. Αυτή όμως εντοπίζεται πειρσσότερο στα εξωτερικά ή κοσμικά άσματα, αν κρίνουμε και από διάφορες εκδόσεις παρομοίων ασμάτων στη σύγχρονη βυζαντινή μουσική γραφή, από διαπρεπείς μουσικούς του 19^{ου} αιώνα. Πλείστοι δε ιεροψάλτες της Κων/πόλεως ήσαν και χανεντέδες (χοτζάδες), δεινοί γνώστες και συνθέτες της Αραβοπερσικής μουσικής, μεταξύ των οποίων και οι ονομαστοί, Ζαχαρίας και Σταυράκης οι χανεντέδες, καθώς και ο πολύς Πέτρος ο Πελοποννήσιος και πολλοί άλλοι.

Η ανασύνθεση ολοκλήρου του Εκκλησιαστικού μουσικού ρεπερτορίου από τον Πέτρο τον Πελοποννήσιο, αρχές του 18^{ου} αιώνα, θέτει μεν οριστικό τέρμα στο Μεσαιωνικό Βυζαντινό άσμα, με τον αυστηρά πνευματικό και παλαιοχριστιανικό χαρακτήρα, παρόμοιο με το Γρηγοριανό μέλος, αλλά δεν εξυπακούει ποσώς ότι αυτό αποτελεί συνέχεια μιας ξένης επίδρασης στο Εκκλησιαστικό άσμα. Το γεγονός αυτό συνιστά φυσική εξέλιξη, σ' ένα τόσο ζωντανό στοιχείο του πολιτισμού, όπως είναι η μουσική και η γλώσσα. Αντίθετα μάλιστα, εδώ συμβαίνει μια αναγέννηση στην Εκκλησιαστική μουσική της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας, ανάλογη με τη μουσική αναγέννηση στη Δυτική Εκκλησία, που συντελείται με τη Σύνοδο του Τριδέντου (1545 – 1563) και με εμπνευστή τότε τον Giovanni Picrluigi da Palestina (1525-1594).

Η μουσική του Πέτρου Λαμπαδαρίου του Πελοποννησίου στηρίζεται στις αρχαίες βυζαντινές μουσικές καταβολές. Έχει κλασσικό χαρακτήρα και διακρίνεται για τις ισορροπημένες κινήσεις. Είναι άσμα λιτό, καθαρά μελωδικές μορφές και συνδυάζει απλότητα με μεγαλοπρέπεια, θρησκευτική κατάνυξη και λαμπρότητα. Αυτή τη μελωδική μεταρρύθμιση άλλωστε επέβαλαν, εκτός των άλλων και οι διάφορες συγκυρίες της εποχής, όπως ο Διαφωτισμός κ.α.

ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ «ΥΦΟΥΣ»

Ένα παράλληλο και συναφές εξ άλλου στοιχείο, μέσα από το οποίο διαφαίνεται η εξ Ανατολών επίδραση, είναι και το ύφος της Εκκλησιαστικής ψαλμωδίας, δεδομένου ότι αυτό αντανακλά άμεσα το χαρακτήρα του ψαλλομένου μουσικού κειμένου, από τον οποίο και επηρεάζεται καθ' ον τρόπον το ορθό ή μη εκκλησιαστικό Δόγμα επηρεάζει ανάλογα τη ζωή του Χριστιανού. Άπαξ και δεν έχουμε λοιπόν ενώπιόν μας τα ορθά πρότυπα του Εκκλησιαστικού μουσικού ύφους των παλαιών Βυζαντινών χρόνων, οφείλουμε να ανατρεξουμε στις όσο το δυνατό αρχαιότερες γραπτές πηγές, για σύγκριση, σε σχέση με το θέμα. Και τέτοιες πηγές είναι επί του προκειμένου οι επίσημες μουσικές εκδόσεις του Οικουμενικού Πατριαρχείου, κατά το 19^ο αιώνα, και άλλες ιστορικές μαρτυρίες που θα δούμε στη συνέχεια και όχι ασφαλώς το «τουρκότροπο» ύφος των ημερών μας, που μας «σερβίζεται» και ως δήθεν «πατριαρχικό»!

Τα περί του ύφους δεν είναι υπόθεση γνώμης. Το μέτρο σύγκρισης γίνεται με βάση τις παλαιότερες και πλέον επίσημες γραπτές πηγές, όπως θα φανεί πιο κάτω. Έχω δε τη γνώμη ότι, πέρα από τον χώρο του Οικουμενικού Πατριαρχείου, κατά τα μεταγενέστερα χρόνια σε Πανελλήνια κλίμακα, περιλαμβανομένων των Μοναστηριών, του Αγίου Όρους και της Κύπρου, καθώς και των Αραβόφωνων Ορθόδοξων, αποκλειομένης της «παράδοσης Σακκελαρίδη», το εκκλησιαστικό μουσικό ύφος διαφυλάχθηκε πλέον ακραιφνές και γνήσιο και σεμνοπρεπές.

Ενδεικτικό μάλιστα της προσκόλλησης στα αυστηρά κλασσικά πρότυπα της εκκλησιαστικής μουσικής παράδοσης στον Ελλαδικό χώρο, κατά τα μετά την Εθνική Ανεξαρτησία χρόνια, είναι και η έκδοση του Αναστασιματαρίου Πέτρου Λαμπαδαρίου, κατά «επεξεργασία και επιδιόρθωση» του τότε Πρωτοψάλτου της Μητροπόλεως Αθηνών Ζ.Α. Ζαφειρόπουλου (Αθήναι, 1853).

Το ίδιο καθαρά εκκλησιαστικό ορθόδοξο ύφος διέσωσε ευτυχώς και ο Πανελλήνιος Σύλλογος Ιεροψαλτών, σε

μια σειρά από υπεύθυνες ηχογραφήσεις, σε δίσκους των 33 στροφών, των κλασσικών πρωτοτύπων ολοκλήρου του εκκλησιαστικού μουσικού ρεπερτορίου, υπο τη Διεύθυνση του αιμνήστου Αντωνίου Μπελούση και με πρωτοβουλία και χρηματοδότηση της Θεολογικής Αδελφότητας «Ζωή». Το χειρότερο δε από όλα είναι ότι, από τους ίδιους ανεύθυνους κύκλους, που θέλουν να μονοπωλήσουν το δήθεν «πατριαρχικό» ύφος, επιχειρείται αλλοίωση του εκκλησιαστικού και λειτουργικού χαρακτήρα, καθώς και της πλεονεκτικής λιτότητας των κλασσικών πρωτοτύπων της μουσικής, με την αυθαίρετη και απαράδεκτη προσθήκη κακόγουστων και «φτηνών μπιχλιβιδιών», με το ανόητο αιτιολογικό ότι με τον τρόπο αυτό πραγματοποιούν τάχα «εξήγηση» της μουσικής, την οποία παρέλειψαν δήθεν να πράξουν οι τρεις Διδάσκαλοι του 1814! Αυτή είναι και η πλέον εξωφρενική και η πλέον επικίνδυνη για την εκκλησιαστική μας μουσική νεοφανής θεωρία, από νεοφανείς «φωστήρες». Μια θεωρία που δυστυχώς βρίσκει θιασώτες ανάμεσα σε αφελείς. Αλλά και την πραγματική σημασία της «εξήγησης» σαφώς αγνοούν, και, το χειρότερο, η ανεπίτρεπτη αυτή επέμβαση οδηγεί σε οικτρή νόθευση και παραχάραξη των μουσικών αρχετύπων, επειδή, κατά το δη λεγόμενο, «βασιλικώτερος του βασιλέως», δηλαδή των τριών Διδασκάλων, αλλά και του ίδιου του συνθέτη του πρωτότυπου μέλους, που γράφτηκε απ' ευθείας στη νέα γραφή, κανείς δεν γίνεται και μάλιστα μετά από διακόσια τόσα χρόνια! Στην πραγματικότητα, εκείνο που επιτυγχάνουν στο τέλος, είναι ο υποβιβασμός και η συνειδητή κακοποίηση ή και «τσιγγανοποίηση» της Εκκλησιαστικής μας μουσικής, της πολύτιμης αυτής εθνικής, αλλά και παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η εγκληματική αυτή κακοποίηση της μουσικής, θα έπρεπε, κατά τη γνώμη μου, να προκαλέσει και την αυτεπάγγελτη επέμβαση της Ελληνικής Εισαγγελίας. Επί αυτού δε, αδέκαστοι είναι και οι ξένοι Μουσικολόγοι (βλ. και ανα-

φορά του E. Wellezs για «Neo – Greek melodies», ανωτέρω, σ. 12, σημ. 3).

Με την ίδρυση του τρίτου «Ελληνικού Μουσικού Συλλόγου» στην Κωνσταντινούπολη το 1880, με πρωτοβουλία κυρίως του ιστορικού της Μουσικής Γ. Παπαδόπουλου, καθώς και του μεγάλου Πρωτοψάλτου Γεωργίου Ραιδεστηνού κ.α. πραγματοποιούνται σημαντικές μουσικολογικές δραστηριότητες, που στόχευαν στην κάθαρση και την εν γένει εξύψωση της εκκλησιαστικής μουσικής.

Τότε, «το σωματείον ανέλαβε να εκκαθάρη την μουσικήν ημών... από των παρεισφρησάντων ξενισμένων, και να αναβιβάση αυτήν εις το καλλιτεχνικόν ύψος εξ ου κατέπεσεν» από «το καλλιτεχνικόν» της «ύψος». Προκύπτει παράλληλα ότι ο τελευταίος εκπρόσωπος του σεμνοπρεπούς μουσικού ύφους της Μεγάλης Εκκλησίας θεωρείται ο Πρωτοψάλτης Γεώργιος Ραιδεστηνός, περι το 1880. Αυτό αντανακλάται και στις λίαν σεμνοπρεπείς και αυστηρά εκκλησιαστικές μουσικές συνθέσεις του ανδρός, όπως είναι η Αγία και Μεγάλη Εβδομάς (Κων/λις, 1884) κ.α.

Στα πλαίσια των ιδίων δραστηριοτήτων εξ άλλου, ο ίδιος Γ. Παπαδόπουλος, πραγματοποιεί μια σειρά από διαλέξεις αναλόγου χαρακτήρα, όπου μεταξύ άλλων, κακίζει τα κακώς έχοντα περί την Εκκλησιαστική Μουσική. Ανάμεσα σ' αυτές ξεχωρίζουμε τις πιο κάτω, πλέον χαρακτηριστικές.

1. «Περί της καταπτώσεως του σεμνοπρεπούς μουσικού ύφους της Μεγάλης Εκκλησίας κατά τους κάτω χρόνους».
2. «Περί των παρεισφρησάντων εν τη εκκλησιαστική μουσική ξενισμών».
3. «Περί της σεμνοπρεπούς ψαλμωδίας».

Και εδώ έχουμε ουσιαστική πλέον γραπτή και σαφή μαρτυρία και διαπίστωση από ένα ειδήμονα ιστορικό της μουσικής και εγνωσμένου κύρους επιστήμονα Μουσικολόγο, όπως είναι ο Γεώργιος Παπαδόπουλος, ότι κατά τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, τουλάχιστο, τότε που έγιναν οι διαλέξεις, υπήρχε «κατάπτωση του σεμνοπρεπούς μουσικού

ύφους της Μεγάλης Εκκλησίας», καθώς και «ξενισμοί» και εγκατάλειψη της «σεμνοπρεπούς ψαλμωδίας».

Πολύ δε περισσότερο, για σήμερα τι θα έλεγε άραγε ο αείμνηστος Γ. Παπαδόπουλος; Εν όψει των πιο πάνω, θα έλεγα κι εγώ, «τι έτι χρείαν έχομεν» άλλων μαρτυριών, περί της οικτράς καταστάσεως και καταπτώσεως στην οποία έχει περιέλθει στις μέρες μας η Εκκλησιαστική μας μουσική, συνέπεια των ποικίλων και αλλεπάλληλων αρνητικών επιδράσεων και κακοποιήσεων από διάφορες κατευθύνσεις;

Επιβάλλεται όθεν η επάνοδος στα όσον το δυνατόν παλαιότερα και πλέον κλασσικά πρότυπα της Εκκλησιαστικής μας μουσικής, μακριά από «τουρκότροπες» και «αραβο-περσικές» στρεβλώσεις και «καραμανοποιήσεις», εάν πραγματικά θέλουμε να προσφέρουμε κάποια υπηρεσία στην Εκκλησιαστική μας μουσική και εάν θέλουμε μια γνήσια Ορθόδοξη Εκκλησιαστική Λειτουργική αναγέννηση.

Ενδιαφέρουσα επί του προκειμένου είναι και πάλιν η πληροφορία που μας παρέχει ο ιστορικός της μουσικής Γεώργιος Παπαδόπουλος, σε σχέση με τον απόλυτο σεβασμό των παλαιών πρωτοτύπων της μουσικής από τον Πρωτοψάλτη Γεώργιο Βιολάκη. «Τα υπό του Βιολάκη ποιηθέντα εκκλησιαστικά μέλη δεν εδημοσιεύθησαν, διότι ο μουσικοδιδάσκαλος ούτος φρονεί ορθώς, ως και ημεείς και άλλοι, ότι πάντα τα εις την Εκκλησίαν ημών αρμόζοντα άσματα και μέλη εποιήθησαν υπό των αρχαίων της Βυζαντινής εποχής μουσικών, ημεείς δε οφείλομεν να ψάλλωμεν πιστώς και ερϋθμως ταύτα, και ουχί να μελοποιώμεν νέα, τα οποία μεταπλάτει ατέχνως αδυναμία μουσική δια γραμμών ανειμένων, στερουμένων της σοβαρότητος και της σεμνότητος του εκκλησιαστικού ύφους, άπερ και μόνα απαιτεί η εκκλησιαστική ψαλμωδία». Καθότι, όπως υποστηρίζει, «τα νεώτερα (μελωδήματα), τα κατακλύζοντα ολονέν τον παρ' ημίν μουσικόν ορίζοντα χάριν ματαιοδοξίας και κερδοσκοπίας των ημετέρων ιεροψαλτών, συντελούσι προς διαφθοράν της αρχαιτρόπου και κατανυκτικής ημών μελωδίας».

Η δύναμη του Εκκλησιαστικού Λειτουργικού άσματος έγκειται στη λιτότητα, την απλότητα και προπάντων στο βαθύ πνευματικό του χαρακτήρα. Τα πολλά και αδόκιμα «φκιασίδια» φανερώνουν καλλιτεχνική αδυναμία και κενότητα. Είναι δε σε αντίθεση με την πνευματικότητα της Χριστιανικής Λατρείας.

80 Οι Ηχοι;

Στην εκπομπή του κ. Παπαδόπουλου (N.E.T) «Στην υγεία μας» το Σαββατόβραδο του Λαζάρου, 27-3-2010 ήταν προσκεκλημένος κάποιος ρεμπετολόγος (;) ονόματι Παν. Σαββόπουλος, ο οποίος εξέπληξε πάμπολους τηλεθεατές με τις απόψεις που εξέφραζε. Κατ' αρχάς επέμενε να ονομάζει τους ήχους μακάμια, σαν να απευθύνονταν σε τουρκοαραβικό κοινό και όχι σε Ελληνικό. Εκείνο όμως που προκάλεσε αλγεινή εντύπωση, ήταν όταν με ύφος υπερειδήμονος και απόλυτη αυτοπεποίθηση είπε ότι: «από τους 80 ήχους που έχει η Βυζαντινή Εκκλησιαστική μουσική, το Ρεμπέτικο τραγούδι χρησιμοποιεί μόνο τους 15»!!!.

Μα, και οι ελάχιστοι γνωρίζοντες περί Ελληνικής μουσικής, ακόμα και οι πρακτικοί ψάλτες και ένα μεγάλο ποσοστό του λαού μας, γνωρίζουν ότι οι ήχοι της Ελληνικής μουσικής είναι μόνον 8 και βασίζονται στους 8 αρχαιοελληνικούς τρόπους. Εκείνους τους 8 τρόπους επεξεργάστηκε ο αριστοτελικός φιλόσοφος και μέγιστος υμνογράφος και μουσουργός Ιωάννης ο Δαμασκηνός (676 -749 μ.Χ.) και πάνω σ' αυτούς τους 8 ήχους θεμελίωσε το μεγαλειώδες έργο του, που αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της Εκκλησιαστικής υμνογραφίας και μουσικής, γι' αυτό και «ΟΚΤΩΗΧΟΣ» τιτλοφορείται. Επίσης ο πολύς Ιωάννης Πλουσιαδινός ή Κουκουμάς (10^ο αι. μ.χ.) στους 8 ήχους στηρίζει την «Προπαίδεια» του και τη «Σοφωτάτη Παραλλαγή». Αλλά και ο περιώνυμος Μαΐστωρ Ιωάννης ο Κουκουζέλης (12^{ος} αιώνας)

τους 8 ήχους περιγράφει στον «Κυκλικό Τροχό» του. Και βέβαια οι τρεις φωτισμένοι δάσκαλοι Χρύσανθος, Γρηγόριος και Χουρμούζιος, οι μεταρρυθμιστές της παρασημαντικής (1814 – 15), οι οποίοι, για το μουσικοσωτήριο έργο τους, ανακηρύχτηκαν «Εθνικοί Ευεργέτες», τους 8 ήχους περιγράφουν. Και ασφαλέστατα, όλα τα έγκυρα επιστημονικά και εγκεκριμένα θεωρητικά και μελοποιητικά έργα, τους 8 ήχους χρησιμοποιούν και πάνω σε αυτούς θεμελιώνουν το όλο Ελληνικό μουσικό σύστημα. Γενικώς, δεν υπάρχει ούτε ΕΝΑ Εκκλησιαστικό βιβλίο – υμνογραφικό ή μελοποιητικό – το οποίο να αναφέρει κάτι περισσότερο από τους 8 ήχους. Οι 80 ήχοι του κ. Σαββόπουλου, από πού προκύπτουν;

Προκειμένου, λοιπόν, να φωτιστούν τα εκατομμύρια των Ελλήνων (ειδικών και μη), που γνωρίζουν ότι η Ελληνική Βυζαντινή Εκκλησιαστική μουσική έχει μόνον 8 ήχους, παρακαλούμε τον κ. Σαββόπουλο να μας ονομάσει τους 80 ήχους που με απόλυτη βεβαιότητα ανέφερε, περιγράφοντάς μας παράλληλα και τα τεχνικά στοιχεία ενός εκάστου. Οι σελίδες του περιοδικού μας είναι στη διάθεσή του. Εκ προοιμίου δηλώνουμε ότι δεν θα δημοσιεύσουμε τίποτα άσχετο προς την ουσία του ζητήματος, όπως: τίτλους σπουδών του, τιμητικές διακρίσεις του (αν υπάρχουν) τηλεοπτικές εμφανίσεις του κ.τ.λ., επί τοις λόγοις ότι: α) αυτά ο κοσμάκης τα βαρέθηκε, διότι ήδη έχει αντιληφθεί πώς συνήθως αποσπώνται και β) διότι η επίκληση τέτοιων στοιχείων γίνεται – συνήθως – για να καλυφθούν ασχετοσύνες και διαστρεβλώσεις ζητημάτων. Ευχαρίστως θα δημοσιεύσουμε την όποια εργασία του κ. Σαββόπουλου, η οποία θα αναφέρεται μόνο και μόνο στις ονομασίες των 80 ήχων του και στα τεχνικά χαρακτηριστικά ενός εκάστου. Και ασφαλώς, αναμένουμε από τον κ. Ρεμπετολόγο να μας περιγράψει και τους 15 ήχους των ρεμπέτικων τραγουδιών. Εξυπακούεται ότι τόσο τους 80 ήχους της Εκκλησιαστικής μουσικής, όσο και τους 15 της ρεμπετικής που μας είπε ο κ. Σαββόπουλος, θα μας τους ονομάσει και θα τους περιγράψει βάσει Ελληνικών επιστημονικών δεδο-

μένων και ορολογιών και όχι τουρκο – αραβο – περσικών τοιούτων. Διότι, δυστυχώς, υπάρχουν και κάποιοι νεοέλληνες «επιστήμονες», οι οποίοι διακατέχονται από μια ακατάσχετη και ανίατη «ανατολικολαγνεία», επιμένοντας να εκτουρκίσουν τον Ελληνικό λαό διά της μουσικής. Με τη δυνατότητα δε που τους παρέχει το «γυαλί» ή το μικρόφωνο, αυτοπροβάλλονται ως αυθεντίες, εκσφενδονίζοντας ένθεν κακείθεν άσχετες και εξωπραγματικές απόψεις, που δημιουργούν σύγχυση και αμφισβήτηση πάνω σε διευκρινισμένα, καταγεγραμμένα και καθιερωμένα σοβαρά αξιώματα. Προτιμούν να λένε: «τραγούδι σε δρόμο σαμχάχ» αντί του Ελληνικού σε ήχο Α' σπάθιο. Εμείς, βλέπετε, επιμένουμε ΕΛΛΗΝΙΚΑ.

Για μερικούς, καλοί είναι οι όποιοι τίτλοι, θώκοι, τιμητικές διακρίσεις, προβολές, καριέρες και εισπράξεις. Φρονούμε όμως, ότι υπεράνω όλων θα πρέπει να θέτουμε τον σεβασμό και την τήρηση κάποιων βασικών Εθνικο – πολιτισμικο – θρησκευτικών μας αξιών, οι οποίες μας χαρακτηρίζουν – μέχρι σήμερα τουλάχιστον – ως Λαό και ως Έθνος.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

----- . -----

Ο ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΕΤΡΟ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΟ

Στον πρόλογο του έργου του, με τίτλο «Ο ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ» (Αθήνα 1959) γράφει ο Θεοδόσιος Γεωργιάδης τα εξής χαρακτηριστικά, για την αξία των έργων του

Πέτρου Λαμπαδαρίου :

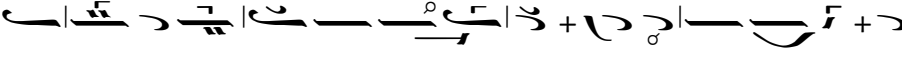
Τὰ πρῶτα Βυζαντινὰ μουσικὰ ἔργα τὰ ὅποια ἦσαν τοῦ Πέτρου Λαμπαδαρίου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἦτοι : Ἀναστασιματάριον, Εἰρμολόγιον, Δοξαστάριον καὶ ἄλλα, ἐξετυπώθησαν τῷ 1820 ἐν Βενετίᾳ. Τὰ ἔργα ταῦτα εἶχον ἐρμηνευθῇ τῷ 1815 ἐκ τῆς ἀρχαίας παρασημαντικῆς ὑπὸ τῶν τριῶν ἀειμνήστων Μουσικο-

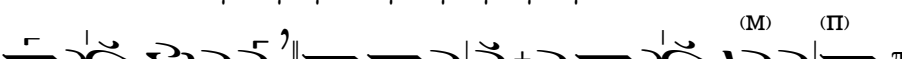
Ὡς τυγχάνει γνωστὸν εἰς ὅλον τὸν μουσικὸν κόσμον, ὁ Πέτρος ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὑπῆρξεν δεινὸς μουσικὸς καὶ μελοποιὸς ἄριστος, πλουτίσας τὴν ἐκκλησίαν διὰ τῶν μυρίων μουσικῶν μελῶν αὐτοῦ, ἦτο καὶ βαθὺς γνώστης τῆς ἐξωτερικῆς μουσικῆς. Ἀλλὰ παρ' ὅλον τοῦτο, δὲν ἀνέμιξεν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ μέλη, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἐξωτερικὴν μουσικὴν γραμμὴν, περιορισθεὶς μόνον εἰς τὴν ἀπλότητα τῆς γραφῆς αὐτῶν.

Τῇ Δευτέρᾳ ἤχος $\frac{4}{\flat}$ Πα

20

[illegible]

 βι ω ω ω τι ι ι ι ι ι ι ι ι βι
 (Δ) (Π)

 ω ω τι χη η η η η η ην α πο θω ω
 (M) (Π)

 ω με θα α α με ε ε ε ρι ι μνα α α αν π_q

δ β' χορός

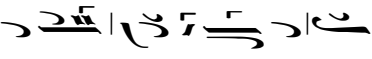
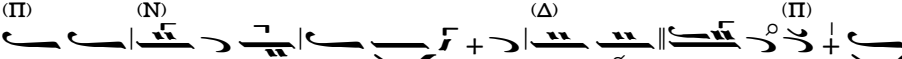
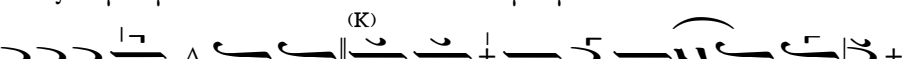
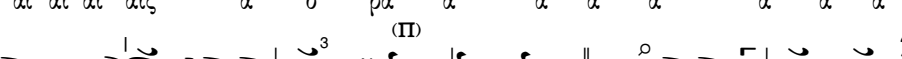
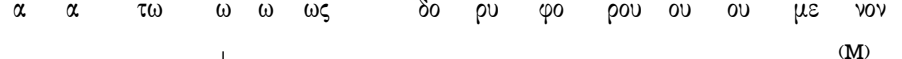
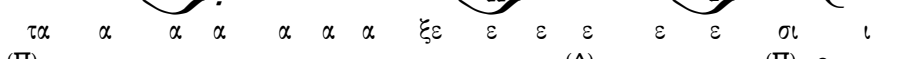
(Π) (K)

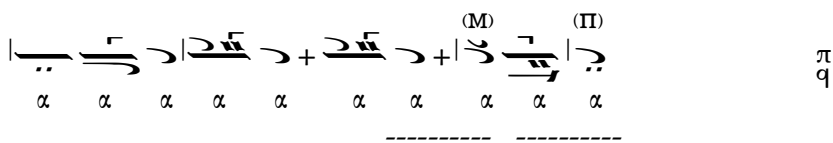
 Ως τον Βα α α σι λε ε ε ε ε ε ε

 ε ε ε λε ε ε ε Βα σι ι λε ε ε ε

 ε ε ε ε ε ε ε ε α α α α α α
 (Π)

 α α α των ο ο λων υ πο ο δε ε ξο ο ο

 ο ο με ε ε νοι
 (Π) (N) (Δ) (Π)

 Ταις αγ γε ε ε λι ι ι αγ γε λι και αι αι αι
 (K)

 αι αι αι αις α ο ρα α α α α α α
 (Π)

 α α τω ω ω ως δο ρυ φο ρου ου ου με νον
 (M)

 τα α α α α α α ξε ε ε ε ε ε σι ι ι
 (Π) (Δ) (Π)

 εν π α α αλ λη λου ου ι ι ι α α α

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΚΡΙΔΑ «ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΟΥΣΙΚΩΝ
ΔΥΣΠΛΑΣΙΩΝ Σ.ΚΑΡΑ»
Σελίδες 128 διαστ. 24 χ 17
2. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΤΣΙΦΗ «ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ – ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΚΤΩΗΧΙΑΣ »
Σελίδες 166 διαστ. 28 χ 20,50
3. ΦΩΤΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
«ΧΕΡΟΥΒΙΚΑΡΙΟΝ»
Σελίδες 454 διαστ. 28 χ 21

Οι συγγραφείς των εν λόγω βιβλίων, εκφράζουν θερμές ευχαριστίες στους ευγενείς αναγνώστες και συνδρομητές, για την ενίσχυση και στήριξη των προσπαθειών τους.-

----- . -----

ΓΕΝΙΚΟ ΣΛΛΠΙΣΜΑ

«Οι Υπέρμαχοι» αγωνιούμε και αγωνιζόμαστε για τη διάσωση και διατήρηση τῶν γνήσιων μουσικῶν μας παραδόσεων. Οἱ προσπάθειές μας εἶναι καθαρῶς ιδεολογικές. Γι' αὐτὸ παρακαλοῦμε ὅλους τους προσηλωμένους στὶς μουσικὲς μας παραδόσεις, ἐρευνητές, μουσικολόγους, ψάλτες, τραγουδιστές, ὀργανοπαῖχτες καὶ φιλόμουςους νὰ ἐγγραφοῦν στὴν Ἑνωσή μας. Ἡ κάθε εἶδος βοήθεια εἶναι πολὺτιμη.

«Οἱ Υπέρμαχοι»

Τὰ ἐνυπόγραφα κείμενα, ἐκφράζουν τὶς ἀπόψεις τοῦ ὑπογράφοντος.

Συνδρομές, προαιρετικὲς μὲν, ἀναγκαῖες δὲ γιὰ τὴν στήριξη τοῦ περιοδικοῦ.

